

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ και ΙΣΛΑΜΙΚΟ ΚΑΪΡΟ

(χωρίς φαραώ)

Από τη Βαβυλώνα του Νείλου και την Φοστάτη
μέχρι την αλ-Καχίρα και το Κάιρο

Ξεναγεί η Μαριάννα Κορομηλά
Συνοδεύει η Εύα Βόγια
Συνοδεύει επίσης τοπικός αγγλόφωνος ξεναγός

Το Κάστρο της Βαβυλώνας
σε πρωτοβυζαντινό ψηφιδωτό

Το επιθυμήσαμε το Κάιρο. Μας έλειψε τόσα χρόνια το αιγυπτιακό περιβάλλον και, για όσους από εμάς έχουμε οικογενειακές αναμνήσεις, μας έλειψαν οι μυρωδιές (εκείνες οι παλαιομοδίτικες καραμέλες...) κι άλλα πολλά. Περιμέναμε όμως να εξομαλυνθούν τα πράγματα –τουλάχιστον σε ό,τι αφορά στα τουριστικά πράγματα– και, μεταξύ των άλλων περιμέναμε να ξαναοίξει το νέο Μουσείο της Ισλαμικής Τέχνης, που είχε πέσει και αυτό θύμα της πολιτικής αναταραχής των τελευταίων ετών. Έτσι, τώρα, με χαρά και προσμονή οργανώσαμε μία τετραήμερη περιήγηση στη νεότερη μεγαλούπολη της Αιγύπτου και στα εκατοντάδες μνημεία των τελευταίων χιλίων πεντακοσίων χρόνων. Θα γίνει δύο φορές τους επόμενους μήνες, τον Δεκέμβριο και τον Ιανουάριο, ώστε η κάθε ομάδα να μην ξεπερνάει τους 27-30 μετέχοντες. Ο καιρός τέτοια εποχή είναι συνήθως καλός. Έτσι κι αλλιώς, οι βροχές είναι σπάνιες (παρά την καταιγίδα στις 23/10/2019). Όσοι επιλέξουν τον Δεκέμβριο, παρακαλούμε να ανταποκριθούν το συντομότερο.

Σε ό,τι αφορά σε θέματα ασφαλείας. Είναι παγκοίμως γνωστό ότι δεν υπάρχει πλέον καμία χώρα ασφαλής και πρέπει εξάπαντος ο καθένας να αναλάβει την προσωπική του ευθύνη, αν θέλει να ταξιδεύει. Εμείς, για να οργανώσουμε το πρόγραμμα και τις επιμέρους περιηγήσεις, λάβαμε πολλούς παράγοντες υπόψη μας, ακόμα και τις εορτές των Κοπτών (οι οποίοι ακολουθούν το Ιουλιανό Ημερολόγιο = διαφορά 13 ημέρες), για να τις αποφύγουμε για λόγους ασφαλείας. Πρέπει όμως να είναι σαφής η ατομική ευθύνη.

Σε ό,τι αφορά σε θέματα διατροφικά, θα λάβετε οδηγίες. Πρέπει όμως να γνωρίζετε εκ των προτέρων ότι νερό, φαγητό, γλυκά, φρούτα χρειάζονται πάρα πολύ μεγάλη προσοχή.

Σε ό,τι αφορά στα ενδυματολογικά: Η Αίγυπτος είναι ισλαμική χώρα και, όπως όλοι γνωρίζουμε, υπάρχουν πολλές φονταμενταλιστικές ομάδες που ασπάζονται ακρότητες. Ως εκ τούτου, τόσο για τους άντρες του γκρουπ όσο, και πολύ περισσότερο, για τις γυναίκες, τα ενδύματα πρέπει να είναι συντηρητικά –χωρίς υπερβολές. Κυρίως επειδή θα κινηθούμε εντός πόλεως και όχι σε αρχαιολογικούς χώρους όπου οι τουρίστες δίνουν τον τόνο. Και στα τζαμιά όλοι βγάζουμε παπούτσια, ενώ οι κυρίες φορούνε μαντήλα.

Κάιρο Α΄ Δεκέμβριος 2019

Παρασκευή πρωί 6/12 (αναχώρηση από την Αθήνα με Aegean στις 7:40) – Τρίτη ξημερώματα 10/12/2019 (αναχώρηση από το Κάιρο με Aegean στις 4:40)

Κάιρο Β΄ Ιανουάριος 2020

Πέμπτη απόγευμα 16/1 (αναχώρηση από την Αθήνα με Aegean στις 16:20) – Τρίτη ξημερώματα 21/1/2020 (αναχώρηση από το Κάιρο με Aegean στις 4:40)

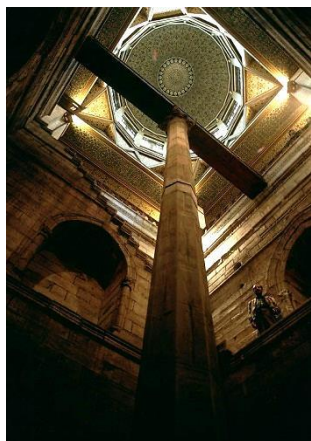
Διαμονή (τέσσερις νύχτες τον Δεκέμβριο και πέντε νύχτες τον Ιανουάριο) στο **Steingerberger al Tahrir**. Είναι ξενοδοχείο 4 αστέρων superior (κατά τη γνώμη μας πέντε αστέρων από τα καλύτερα του είδους στο Κάιρο και όχι τεράστιο, όπως τα μεγάλα πεντάστερα πχ το Cairo Marriott με τα 1.060 δωμάτια, όπου χάνει η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα). Είναι πολύ κεντρικό, δυο λεπτά από την πλατεία Ταχρίρ, όπου καλά εστιατόρια, καλό βιβλιοπωλείο και το Μουσείο Αιγυπτιακού Πολιτισμού –του οποίου πολλές αίθουσες είναι κλειστές λόγω μετεγκατάστασης.

Εμείς πάντα προτιμούσαμε το παλαιό κι αγαπητό Nile Hilton με τη θέα στον Νείλο, αλλά έχει κλείσει. Κοντά εκεί λειτουργεί το Ramses Hilton, το οποίο, παρά τη φήμη του, δεν είναι όσο καλό όσο το Steingerberger (γι' αυτό είναι και φθηνότερο) κι επιπλέον δεν είναι τόσο κοντά στην Ταχρίρ. Το μόνο κακό με το Steingerberger είναι αυτό το φοβερά δυσκολοπρόφερτο όνομα (και διερωτάται κανείς πως το ξεστομίζουν οι Αιγύπτιοι ταξιτζήδες ...). Να προσθέσουμε εδώ ότι πολλά από τα πολυτελή ξενοδοχεία είναι συγκεντρωμένα στη Γκεζίρα, δηλαδή το ένα από τα καίρινα νησάκια. Για να περάσεις τη γέφυρα όμως, είτε στο πήγαινε είτε στο έλα, μπορεί να χρειαστείς πάνω από μία ώρα στις ώρες αιχμής.

Φυσικά, θα κρατήσουμε τα δωμάτια μας και την παραμονή της ημέρας που θα αναχωρήσουμε από το Κάιρο, δηλαδή το βράδυ της Δευτέρας –άσχετο αν καταφέρουμε να κοιμηθούμε ή όχι. Δυστυχώς τα ωράρια των δρομολογίων των αεροπλάνων είναι πολύ άγρια. Γι' αυτό καθυστερήσαμε να βγάλουμε το πρόγραμμα, περιμένοντας ματαιώς για κάποιο πιο βολικό δρομολόγιο.

Να σημειώσουμε και εδώ ότι το θετικό με τη διαμονή σε ένα ξενοδοχείο, σε αντίθεση με τις συνεχείς μετακινήσεις, είναι ότι μπορεί κανείς να κάνει το δικό του πρόγραμμα, να έρθει μια μέρα να συναντήσει την ομάδα αργότερα ή να επιστρέψει στο ξενοδοχείο πιο νωρίς κλπ. Αρκεί να έχει ενημερώσει και να μην ενοχλήσει, βεβαίως, καθιονδύηποτε τρόπο την ομάδα.

Να σημειώσουμε επίσης μετ' επιτάσεως ότι ένα ταξίδι στην Αίγυπτο μπορεί να επιφυλάσσει διάφορες εκπλήξεις. Οι άνθρωποι είναι πολύ καλοί, ευγενικοί και πάρα πολύ φιλικοί, αλλά κανείς δεν βιάζεται. Το κισμέτ κυβερνά τη νοοτροπία των περισσότερων. Έχουμε φροντίσει τα πάντα, αλλά μπορεί ο οδηγός του πούλμαν να εμφανιστεί μερικές ώρες αργότερα από τη συμφωνημένη... Να το έχουμε υπόψη μας.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

(ισχύει και για τα δύο ταξίδια)

Ακολουθούν συγκεντρωμένα, κατά το δυνατόν, τοπογραφικά και θεματικά οι περιοχές, τα αξιοθέατα και τα μουσεία που θα επισκεφθούμε

Κάστρο της Βαβυλώνας, η καρδιά του πρωτοχριστιανικού Καΐρου, και Παλαιό Κάιρο

Ολοήμερο αφιερωμένο στα χριστιανικά μνημεία. Επισκέψεις-ξεναγήσεις: Ελληνορθόδοξη Μονή του Αγίου Γεωργίου, Νεκροταφείο και Μουσείο. Κοπτική συνοικία, Κοπτικό Μουσείο (με εξαιρετικά έργα), ναός των αγίων Σεργίου και Βάχχου και άλλες πανάρχαιες κοπτικές εκκλησίες (σε μεγάλο βαθμό ανακαινισμένες). Συναγωγή.

Φουστάτ / Fostat, το πρώιμο ισλαμικό Κάιρο: Θα περάσουμε από το τζαμί του Amr ibn al As (πλήρως ανακαινισμένο, αλλά κορυφαίας ιδεολογικής σημασίας).

Νησάκι Ροντα / El-Rawdah

Επισκέψεις-ξεναγήσεις: Νειλόμετρο (ένα εκπληκτικό μνημείο του 9ου αι. – τέλη του «χρυσού αιώνα» των Αββασιδών της Βαγδάτης). Εκεί κοντά βρίσκεται το μικρό Μουσείο της μεγάλης Ουμ Καλσούμ / Umm Kulthum (π. 1898-1975). Ήταν η τραγουδίστρια-ίνδαλμα της Αιγύπτου κι όλου του αραβόφωνου κόσμου. Θα περάσουμε και από το Παλάτι-Μουσείο Μάνιαλ / Manial Palace. Βόλτα στη λεγόμενη «Κηπούπολη» / Garden City, με τα αρχοντικά του 1900.

Στο ισλαμικό Κάιρο

Επισκέψεις-ξεναγήσεις: Τζαμί Ιμπν Τουλούν / Jami' ibn Tulun. Το μνημείο που θεμελιώθηκε το 876 και εγκαινιάστηκε το 878/9 στην αλ-Κατάι, το Κάιρο της δυναστείας των Τουλουνιδών, και παραπέμπει στα λαμπρά τεμένη της ιρακινής Σαμάρρας. Οικία-Μουσείο Άντερσον / Gayer-Anderson Museum. Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης (MIA).

Περπατούμε στην οδό αλ-Μουίζ / Al-Muizz li-Din Allah al-Fatimi. Η οδός διασχίζει μία περιοχή όπου έχουν σωθεί περισσότερα από 50 ισλαμικά μνημεία, το συγκρότημα Qalawun του 1285 κλπ,

περνάει από τις αγορές κρεμμυδιών και σκόρδων και καταλήγει στις δύο σωζόμενες πύλες του τείχους: τη Bab al-Nasr και τη Bab al Futuh του 1087.

Με πούλμαν περνούμε από τις Πόλεις των Νεκρών: Βόρειο Νεκροταφείο, όπου τα ταφικά συγκροτήματα του σουλτάνου al-Ashraf Qaytbay, του Al-Ashraf Sayf-ad-Din Barsbay, του Khanqah of Faraj ibn Barquq, και από το Νότιο Νεκροταφείο, αν δεν μας πιάσει η νύχτα.

Κάστρο (ακρόπολη) / Salah El-Din Citadel και περίξ

Επίσκεψη σε μερικά από τα μεσαιωνικά μνημεία, τζαμιά και μντεσέδες: το Sultan Hassan, το Al-Rifa'i Mosque, το Qanibay al-Rammah, το Sultan al-Nasir Muhammad ibn Qala'un και το οθωμανικό τζαμί του περίφημου Μωχάμεντ Άλη του 1830.

Επίσκεψη στο τζαμί αλ-Άζχαρ / Al-Azhar, το σημαντικότερο θρησκευτικό και πνευματικό κέντρο της ισλαμικής Αιγύπτου (του 10ου αιώνα, αλλά ανακαινισμένο εκ βάθρων και δίχως σεβασμό στην ιστορικότητά του).

Βόλτα στο Χαν Χαλίλι / Khan el-Khalili, το ξακουστό παζάρι –όπου θα έχουμε βεβαίως και ελεύθερη ώρα.

Ηλιούπολη και Αμπέτειος Σχολή

Αν προλάβουμε, θα πάμε μέχρι την Ηλιούπολη, πόλη της πολυτέλειας και της απόλαυσης, όπως τη θέλησε το 1904-1905 ο οικιστής της, ο Baron Empain της Heliopolis Oasis Company. Εκεί λειτουργεί και η Αμπέτειος Σχολή, την οποία ίδρυσαν στα μέσα του προπερασμένου αιώνα οι Σύριοι αδελφοί Αμπέτ, ο Ραφαήλ, ο Ανανίας και ο Γεώργιος. Πόσοι και πόσοι δικοί μας δεν πέρασαν από τα θρανία του θρυλικού σχολείου! Συγκινητικό: Οι πιο πρόσφατες εκδηλώσεις της μαθητικής κοινότητας ήταν η συμμετοχή στον εορτασμό της 28ης Οκτωβρίου και η εκδήλωση που οργανώνει για το Πολυτεχνείο το Σάββατο 16/11/19. Προηγήθηκε στις 19/10: «Η Αμπέτειος Σχολή, όπως κάθε χρόνο, τίμησε τη μνήμη των νεκρών, αλλά και της ιστορικής καθοριστικής μάχης στην περιοχή Ελ Αλαμείν της Αιγύπτου. Τα παιδιά της Αμπετείου (Γυμνάσιο-Λύκειο), καθώς και τα παιδιά της Αχιλλοπουλείου (Δημοτικό), παρέστησαν με σημαιοφόρους και παραστάτες της σημαίας στις εκδηλώσεις μνήμης, ενώ η Αν. Διευθύντρια της Αμπετείου Σχολής, κ. Σωτηρία Μπέτα, κατέθεσε στεφάνι εκ μέρους της Σχολής στο εκεί ανεγερθέν μνημείο. Παρόντα και τα ελληνικά σχολεία της Αλεξάνδρειας, το Αβερώφειο (Γυμνάσιο-Λύκειο) και η Πρατσίκειος (Δημοτικό).»

Μακάρι να προλάβουμε, αλλά το κυκλοφοριακό στο Κάιρο, όπου κινούνται πάνω από 20 εκατομμύρια άνθρωποι την ημέρα, είναι πέραν πάσης περιγραφής. Για αυτό δεν είναι σίγουρο ότι θα τα καταφέρουμε.

Βαρκάδα με φελούκα στον Νείλο. Αυτήν θα την προλάβουμε εξάπαντος. Αλλιώς είναι σαν να μην έχεις πάει στην Αίγυπτο.

Εγγραφή από τη Δευτέρα 18 Νοεμβρίου

Δείτε πρώτα τα σχετικά με τη βίζα: Το διαβατήριό σας πρέπει να έχει ισχύ για τουλάχιστον έξι μήνες μετά το ταξίδι. Δηλαδή για το ταξίδι του Δεκεμβρίου, θα πρέπει να λήγει μετά τις 10 Ιουνίου του 2020. Για όσους έρθουν τον Ιανουάριο, το διαβατήριό τους πρέπει να λήγει μετά τις 21 Ιουλίου του 2020. Την έκδοση βίζας θα την κάνει τουριστικό γραφείο. Θα χρειαστούμε τα στοιχεία της πρώτης σελίδας του διαβατηρίου σας. Το πιο βολικό είναι να τη σκανάρετε ή να τη φωτογραφήσετε και (αν βγει καλά) να μας τη στείλετε. Η βίζα ισχύει για έναν μήνα και ένα ταξίδι.

Προτεραιότητα έχουν όσοι έχουν ήδη δηλώσει ενδιαφέρον.

>> Παρακαλούμε όσους θέλουν να έρθουν μέσω **Θεσσαλονίκης**, να επικοινωνήσουν με την Εύα Βόγια (στα τηλέφωνα 2310 - 27 28 30 και 27 71 32).

>>>> Τα ταξίδια του Πανοράματος γίνονται αποκλειστικά για τα μέλη και τους συνδρομητές μας. Η αυστηρή τήρηση των ωραρίων και τα κλειστά τηλέφωνα είναι οι κυριότεροι όροι. Πάντα με καλή διάθεση και αποδοχή των συμβάσεων που απαιτεί ένα ομαδικό ταξίδι.

Το ταξίδι του Πανοράματος οργανώθηκε σε συνεργασία με το ταξιδιωτικό γραφείο Voya Travel

Προτεινόμενη βιβλιογραφία, για ταξιδιώτες και μη

Τα τελευταία χρόνια έχουν κυκλοφορήσει μερικά ενδιαφέροντα βιβλία σχετικά με τον Αιγυπτιώτη Ελληνισμό, που θα τα βρείτε στις Ταξιδιωτικές Σημειώσεις. Προς το παρόν, προτείνουμε το μελέτημα:

Άγγελος Νταλαχάνης, *Ακυβέρνητη παροικία. Οι Έλληνες στην Αίγυπτο από την κατάργηση των προνομίων στην έξοδο, 1937–1962* (Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, 2015)

«Η αποχώρηση των Ελλήνων από την Αίγυπτο συχνά συμπεκνώνεται στον καβαφικό αποχαιρετισμό της Αλεξάνδρειας, ενδύεται με λυρισμό και νοσταλγία για τα «χαμένα μεγαλεία» και συνδέεται με την πολιτική του Νάσερ. Η αποχώρηση, ωστόσο, των Αιγυπτιωτών υπήρξε ένα πολύπλοκο ιστορικό φαινόμενο που εξελίχθηκε σε βάθος δεκαετιών.

Η *Ακυβέρνητη παροικία* αναδεικνύει αυτή την πολυπλοκότητα. Το βιβλίο έχει ως αφετηρία το 1937, τη χρονιά δηλαδή που καταργήθηκαν τα αποικιακού τύπου προνόμια που απολάμβαναν οι ξένοι στην Αίγυπτο, και παρακολουθεί την πορεία της ελληνικής παροικίας προς την έξοδο, η οποία κορυφώθηκε το 1962, εντάσσοντάς την στο πλαίσιο των τοπικών και διεθνών εξελίξεων. Εξετάζει τις πολιτικές που υιοθετήθηκαν για τη μακροχρόνια παραμονή των Ελλήνων στην Αίγυπτο, αναλύει τις αντιδράσεις τους στον ταχύ οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό μετασχηματισμό της Αιγύπτου και διερευνά τις στρατηγικές που αναπτύχθηκαν για τη μετανάστευση ή τον επαναπατρισμό τους.

Η ιστορική μελέτη δείχνει ότι στη διάρκεια αυτής της περιόδου η ελληνική παροικία στην Αίγυπτο βρέθηκε σε σύγχυση και χωρίς καθαρό προσανατολισμό μπροστά στις νέες προκλήσεις. Βρέθηκε, με άλλα λόγια, ακυβέρνητη σ' ένα ρευστό περιβάλλον».

Και ένα εντελώς διαφορετικό βιβλίο, ένα καλογραμμένο αλλά αρκετά πολύλογο ιστορικό μυθιστόρημα για μία εντελώς διαφορετική περίοδο: **Ταρίκ Αλί, *Το βιβλίο του Σαλαντίν*** (εκδ. Άγκυρα, 2001)

«... Είναι ένα πλούσιο, συναρπαστικό χρονικό, που ξετυλίγεται τον δωδέκατο αιώνα στο Κάιρο, τη Δαμασκό και την Ιερουσαλήμ. Παρουσιάζονται σε μυθιστορηματική μορφή τα απομνημονεύματα του Σαλαντίν, όπως τα υπαγόρευσε ο Κούρδος ελευθερωτής της Ιερουσαλήμ στον Εβραίο γραφιά του, Ιμπν Γιακούμπ. ... Ακολουθεί μια σειρά από ιστορίες που ξεχειλίζουν από ζεστασιά, πεζό ανθρώπινο χιούμορ και πάθη, όπου τα ιδανικά συγκρούονται με την πραγματικότητα και τα όνειρα μπερδεύονται με τους πόθους. Στην καρδιά του μυθιστορήματος φωλιάζει ο μοιραίος έρωτας ανάμεσα στην ευνοούμενη σύζυγο του σουλτάνου, τη Τζαμίλα, και τη Χαλίμα, το τελευταίο στολίδι του χαρεμιού.

Το μυθιστόρημα χαρτογραφεί την άνοδο του Σαλαντίν και την αναγόρευσή του σε σουλτάνο της Αιγύπτου και της Συρίας και τον ακολουθεί καθώς ετοιμάζεται, συμμαχώντας με τους Εβραίους και Χριστιανούς υπηκόους του, να πάρει πίσω την Ιερουσαλήμ από τους Σταυροφόρους. Φυσικά, είναι μια μεσαιωνική ιστορία, αλλά θα φανεί εκπληκτικά οικεία σε όσους παρακολουθούν τα γεγονότα στις μεγάλες σύγχρονες πόλεις Κάιρο, Δαμασκό και Βαγδάτη. Προδομένες ελπίδες, απογοητευμένοι στρατιώτες και αναξιόπιστες συμμαχίες συνθέτουν τη ραχοκοκαλιά του *Βιβλίου του Σαλαντίν*».

Κυνηγός με γεράκι σε πιάτο της Φατιμιδικής εποχής, 12ος αι.. Στο ΜΙΑ